

Velja po pošti:
 Za celo leto naprej . . . K 28.—
 za en mesec " 2.—20
 za Nemčijo celoletno . . . " 28.—
 za ostalo inozemstvo . . . " 35.—

V Ljubljani na dom:
 Za celo leto naprej . . . K 24.—
 za en mesec " 2.—
 V upravi prejemam mesečno " 1.70

Sobotna izdaja:
 za celo leto " 7.—
 za Nemčijo celoletno . . . " 9.—
 za ostalo inozemstvo . . . " 12.—

SLOVENEK

Inserati:
 Enostolna pettivrsta (72 mm):
 za enkrat po 18 v
 za dvakrat " 15 "
 za trikrat " 13 "
 za večkrat primeren popust.

Poročna oznanila, zabavale, osmrtnice itd.:
 enostolna pettivrsta po 2 v vin.

Poslano:
 enostolna pettivrsta po 40 vin.
 Izhaja vsak dan, izvezniki ne-
 delje in praznike, ob 5. uri pop.
 Redna letna priloga Vozni red

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
 Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
 sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74.

Političen list za slovenski narod.

Upravništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun
 poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, ogrske 28.511,
 bosn.-herc. št. 7563. — Upravniškega telefona št. 188.

Današnja številka obsega 6 strani

Jugoslovansko nacionalistično gibanje.

Na slovanskem jugu se opaža v zadnjem času močno nacionalistično gibanje. Razume se, da igra pri tem prvo vlogo mladina. Stvar je podobna onemu vršenju, ki se je v prvi polovici devetnajstega stoletja na apeninskem polotoku izkristaliziralo v »Giovine Italia«. Na vsak način zasluži upoštevanja.

Če bi kdo mladini nacionalno navdušenje sploh zameril, bi ne imel prav. Boljše je, če mladina stremi za narodnimi ideali, kakor da hlasta za modnimi neumnostmi ali pa se polenjuje v počutnem uživanju. In če mladina v svojem megljenem entuziazmu rada prekoračuje meje, je to manj kvarno nego iz prezgodnje dozorelosti izvirajoča blaziranost in iz zgolj egoističnih razlogov pohajajoča modrost. Gorje narodu, ki nima več plemenitih čustev prekipeljavice, samo sebe tvegajoče mladine!

Vendar pa nam najnovejše nacionalistično gibanje v jugoslovanskih deželah ne more ugajati. Njegova najusodnejša napaka je, da ima popolnoma neverski značaj na sebi, dasi noče imeti s starim liberalizmom opravka. Brez verskega duha pa ni pravega in trajnega idealizma. Mi spominjamo samo na žalostni konec prvega narodnorednradikalnega gibanja na Slovenskem. Današnji nacionalisti pravijo, da puščajo vero popolnoma na strani, a se s tem prav nič ne opravičijo. Ta verski indiferentizem ali akonfesionalizem je dejansko, čeprav se ta ali oni tega čisto ne zaveda, protiversko svobodomiselnost, ki bi se ga nacionalisti za videz radi ognili. Zato katoličani ne morejo z njimi. Ne glede na to, da smatramo vsako nacionalno gibanje, ki naj bo jugoslovanskim narodom v resnično korist, za ponesrečeno, če je ne vodijo globoki religiozni vzori, nam mora biti predvsem mar, da Slovenci in Hrvati ohranimo katolištvo, ki je z našo narodno bitnostjo tako tesno združeno. Kar se pa tiče Srbov, nimamo na njihovo versko življenje nobenega vpliva, če bi pa slo za to, da živimo z njimi skupaj, nam naše katoliško svetovno naziranje daje tudi pravec za potrebno sodelovanje z njimi, ne da bi bilo treba le pičice naših katoliških principov žrtvovati. Verskega indiferentizma pri rešitvi jugoslovanskega narodnega vprašanja torej ne rabimo; le škodljiv je in za najvišje interese našega in hrvaškega ljudstva poguben.

Potem je pa jugoslovanski nacionalizem, kakor se sedaj propagira, tudi sicer pogrešen. Prinesel bi, kakor ga svobodomiselnost mladina propagira, koristi le srbstvu, ne pa nam in Hrvatom; nam še najmanj. Ali je narodno edinstvo med Slovenci in Hrvati na eni ter Srbiji na drugi strani brez ozira na politično plat tega vprašanja mogoče. Že to je veliko vprašanje. Slovenci in Hrvati bi se po našem mnenju s časom lahko v en narod stopili, Srbi pa zelo neverjetno, ker bi svoje zelo izrazite narodne individualnosti po vsej priliki ne hoteli in ne mogli žrtvovati, ako bi slo za resno nasprotje med katoličanstvom in pravoslavljem, ki pride tu v prvi vrsti in bistveno v poštev, naj gotovi sanjati ta faktor izločujejo, kolikor hočejo, smo že govorili. Toda če hoče kdo o tem kulturnoetničnem edinstvu sanjati, naj, dokler ni efektivne škode. Kolikor se s tem pospešuje naša znanstvena, leposlovna, gospodarska kultura itd., more biti tudi koristno. Če pa gre kdo delj in daje svojim idejam politično barvo, nam donaša veliko škodo, naj izvira to iz kakršnegakoli nagiba.

Kljub narodno tako nezadovoljivim razmeram na avstrijskem jugu, ni pri nas resne iredente. Pač pa se ravno iz

nacionalistično-omladinskih krogov slišijo dostikrat take fraze, da se tudi z mladostno nepremišljenostjo ne morejo opravičiti. Pravzaprav stoji stvar psihološko tako: mlad človek sam ne ve prav, kaj je in hoče. Vse vre v njem; staro mu spričo krivic, ki jih vidi v najživejših barvah, izginja spred oči in pred njim vstaja nekaj novega, ki je čisto megljeno. Besed pa mladi človek ne izbira. Marsikateri nemški hofrat se je v mladosti ravnotako izražal kakor se danes kakorčen Jugoslovčan ali pa še hujše. Toda mi se v tem oziru ne smemo dati zapeljati tako daleč kakor drugi narodi v Avstriji. To je tisto.

Za nas je jasno, da nas na Avstrijo vežejo premnogi idealni nagibi. Če bi pa imeli govoriti s kom, ki teh ne razume, ampak presoja vsako državno-pravno vez z golega interesnega stališča, bi mu čisto enostavno rekli: Razpad Avstrije bi pomenil, da bodo Slovenci razdelili kakor Gospodov plašč pod križem. Ta zavest živi v vseh Slovincih ali izrečno ali latentno; toda česar marsikdo ne pomisli, je to, da je že samo vsaka le količkanj z iredento le grozeča fraza za nas kvarna. Rumuni na Ogrskem si kaj takega lahko dovolijo, Slovenci pa ne. Saj Nemci in Italijani že naše simpatije s Hrvati za velizdajo proglašajo! In politični efekt je, da nas še bolj pritiskajo.

Seveda je vlada na čisto napačni poti, če misli, da mora zoper pojave takega z nepremišljenimi frazami delujočega radikalizma nastopiti z istotako radikalno persekutivno politiko. Zgodovina devetnajstega in dvajsetega stoletja od velike revolucije sem uči, da se tako gibanja s tem le ojačala. Pri nas bi bila najbolj verojetna posledica ta, da bi se radikalizem v škodo države in našega naroda prav vsled persekutivne politike v resnično nevarno smer obrnil. Vlada naj se da prepričati, da njej ne kaže nič drugega kakor pravična narodna politika — jugoslovanskih o m e r u l e! Če ne, se utegne zgoditi prav to, kar bi bilo za nas in za državo najhujše.

Kar se nas tiče, je naša pot jasna. Naša moč je v naših idejah in le s silo idej hočemo zmagati. Te nam pa pravijo, da bodi naš narodni boj osvobljen od večnoresničnega krščanskega načela. Naša mladina naj to pomni in uvažuje. S pomočjo tega načela nam bo vse probleme, ki jih krije v sebi jugoslovanstvo, lahko rešiti.

Slovensko planinsko društvo

je imelo v soboto zvečer v »Narodnem domu« svoj redni 21. občni zbor.

Predsednik dr. Tominšek je uvodoma pozdravil navzoče zborovalce, predvsem zastopnike podružnic. Povdarjal je, da je bilo preteklo leto delo odbora osredotočeno na novi hotel »Zlatorog« ter na vzdrževanje in izpopolnjevanje koč in drugih planinskih naprav. V listih se je čitalo o zborovanju nemških prometnih društev, na katerem se je govorilo o sporazumnem delovanju med sekcijami nemškega planinskega društva in Slov. planinskim društvom, da bi se z ene ali druge strani ne posegalo v drugi delokrog. Tozadevno inicijativo je dal Savinjska podružnica S. P. D., ki se je hotela v tem smislu dogovoriti z nemškimi društvi. Dogovor je bil v tem oziru že narejen, a vse so preprečili nemški nacionalci s Koroškega. Iz tega razvidimo, da je vsak sporazum nemogoč, sicer pa Slov. planinsko društvo tudi ne potrebuje nobene pomoči od drugih. Za svojim delovanjem ima društvo naše ljudstvo in vse važne javne faktorje, vsled česar ni povoda, bati se, da bi nazadovalo. Svoje delo v bodočem letu bo društvo osredotočilo na to, da postavi svoje gmotno stanje na zanesljivo podlago, kajti stavbe, ki jih je v zadnjih letih zgradilo, so tako veliko delo, da bodo za nekaj let zado-

stovale. Predsednik se zahvaljuje vsem podpornikom in se spominja umrlih članov v preteklem letu, pri čemur vstanejo zborovalci v znak sožalja s se-dežev.

Iz poročila tajnika Josipa Hauptmana posnemamo:

Slov. planinsko društvo je imelo koncem leta 1913. 24 podružnic. Osrednje društvo je imelo 1004 članov, podružnice skupaj 2381 članov, skupaj 3385. Število članov se je od lani pomnožilo za 64 članov.

V tem poslovnem letu je nemila smrt odvzela več zvestih članov, in sicer so preminili gospodje: ces. svetnik Ivan Murnik v Ljubljani, župan v Posostojni Gregor Pikel, Janko Lenassi v Logatcu, Ludovik Stricelj, načelnik gasilnega in reševalnega društva, ter profesor Milan Paik, oba v Ljubljani.

Osrednji odbor je imel v pretečenem letu 49 rednih odborovih sej in več odsekovih sej, občni zbor pa se je vršil 30. aprila. Prejeli in rešili smo 1380 dopisov in naznanil. Društvo je tudi to leto napredovalo in doseglo lepe uspehe. »Planinski Vestnik« vsestransko ugaja. V tem letu je prinesel 18 umetniških slik in 25 slik v tekstu ter panorame in zemljevide. Naša dolžnost je, da se na tem mestu pristržno zahvalimo onim, ki so se trudili in žrtvovali za naš list in mu pripomogli do odličnega ugleda. Odbor je uredil v društveni sobi informacijsko pisarno za čas sezone, v kateri se je dajalo razna pojasnila in informacije o turah, markiranih potih, o kočah, sestavljalno potne načrte, izdajalo legitimacijske karte dijakom itd. Pisarno je vodil odbornik g. Badiura. Dne 19. februarja se je priredil v Mestnem domu dobro uspeši skioptični večer. Gg. Kunaver in Badiura sta na tem večeru razkazovala najzanimivejše partije iz kamniških planin, Karavank in Julijskih alp. V reklamne svrhe so se storili tudi sledeči koraki: Udeležnikom dijaških skupnih izletov so se dovolile razne olajšave v kočah; mednarodnemu športnemu društvu oziroma članom tega društva so se dovolile v kočah osrednega društva ugodnosti, kakor jih imajo člani drugih planinskih društev. Podružnicam se je priporočalo, da storer enake sklepe glede svojih koč. Odbor je sodeloval pri izdajah in ureditvah turističnih spisov in zemljevidov ter se prizadeval, da pridejo v zemljevide in strokovne spise pravilna imena naših krajev. Izdal in založil je razne lepe razglednice ter zemljevidne karte. Posebno primerne in za turiste ugodne so zemljevidne karte (Tourenkarten) v obliki razglednice dvojne velikosti, v katerih so pota, naše kočice in dohodi na način specialnih zemljevidov pravilno napravljeni in s pravilno nomenklaturu opremljeni.

Glede naših turistovskih naprav nam je poročati, da se je glavna pozornost obračala na hotel »Zlatorog«. Tudi ostale kočice so se popravljale in adaptirale. Za več koč so se preskrbele nove domače lekarne, opremlile s svežim materialom in se oskrbelo nekoliko najpotrebnejšega orodja za rešilne namene. To leto pa dobe vse važnejše kočice oziroma postojanke rešilno orodje, to je primerno nosilko, vrvi, svetilko, obveze, ročno lekarno in drugo potrebno opremo. Ti predmeti so že naročeni. Nameravano novo stavbo vrk Črne prsti je prevzela vrta tržiška podružnica. Osrednji odbor ji je prepustil v ta namen svoj stavbeni prostor in pa staro Orožnovo kočico brezplačno. Prepotrebno stavbo kočice na Kriških Podob bo najbrž izvršila delavna češka podružnica. Potrebni stavbeni prostor, ki je last osrednjega društva, ji je na razpolago in se bo ta važen načrt v najbližji bodočnosti izvršil. Za kočico na Nanosu so priprave v tiru. Znaten znesek je že nabran in naložen. Število gorskih vodnikov v naših krajih ne zadostuje naraščajočim potrebam, skrbeti je treba za naraščaj, treba je mladih krepkih

moči. Zato je osrednji odbor sklenil avtorizirati več novih vodnikov. Avtoriziral je preteklo leto Tožbarja iz Trente, pred kratkim pa Komaca, tudi iz Trente. Letos se jih bo več. Ako se zgleda primerno število aspirantov, se bo zopet priredil tečaj za gorske vodnike. Osrednji odbor je prispeval tudi k stroškom za vzdrževanje omnibusvoženj iz Bohinjske Bistrice do Ukance. Tudi preteklo leto je bilo našemu društvu sojeno voditi oziroma udeležiti se rešilnih ekspedicij ob slučajih nesreč. Osrednji odbor je objavil in izdal v časopisih potrebne odredbe za zimski poset naših koč. Častnemu članu profesorju gosp. dr. Chodounskyju v Pragi je ob njegovih 70letnici odbor pismeno čestital. Promet v naših kočah je bil vzlic slabemu vremenu letos primerno dober. Število obiskovalcev je bilo povoljno in tudi v gmotnem oziru smo lahko zadovoljni. O delovanju podružnic naj omenimo, da so nekatere v istini zelo agilne in podjetne in v pravem pomenu besede stebri delovanju Slovenskega planinskega društva. Odkritosrčno mora odbor priznati, da bi društvo nikakor ne moglo doseči toliko važnega društvenega smotra brez izdatne pripomoči in podpore raznih činiteljev. Od mnogih podpornikov in darovalcev naj omenim le nekatere, ki so naše delovanje podprli z izdatnimi gmotnimi prispevki, kakor: deželni odbor, ki je za to leto naklonil 4000 K podpore, ministrstvo za javna dela je naklonilo 1900 K, mestna občina ljubljanska s 1000 K, volilo J. Gorjupa iz Proseka 100 itd.

Poročilo se je odobril. Iz blagajniškega poročila g. Šuštersišča posnemamo, da je imelo S. P. D. v preteklem letu: dohodkov 150.475 K 39 h, izdatkov 148.309 K 50 h, ostanek v blagajni je znašal 2165 K 89 h. Denarni promet je znašal 298.784 K 89 h. Koče so imele dohodkov 39.158 K 9 h, stroškov (oskrbovanje) 31.516 K 25 h. Adaptacije in inventar v kočah so veljale 50.854 K 6 h. Premoženjsko stanje društva je naslednje: aktiva 209.707 K 24 h, pasiva 85.207 K 36 h, čisto premoženje 124.499 K 88 h. Proračun za leto 1914. izkazuje 38.502 K 61 h izdatkov, 34.165 K 89 h dohodkov, 4336 K 72 h primanjkljaja. — Na predlog pregledovalca računov g. Mejača se je izrekla blagajniku zahvala in absolutorij.

Pri volitvah so bili izvoljeni soglasno v odbor: dr. Tominšek, odvetnik; Iv. Macher, licejski ravnatelj; Jos. Hauptman, oficijal trg. in obrtne zbornice; Iv. Mlakar, profesor; Jos. Šuštersič, blagajnik Mestne hranilnice; inž. Viktor Škaberne, dež. stavbni nadkomisar; inž. Leon Mencinger, dež. savbni komisar; dr. Demšar, zdravnik; Oskar Skušek, pristav Avstro-ogrske banke; Ivan Korenčan, trgovec; Ivan Ogorelec, posestnik; kot namestniki: Rudolf Badiura, dež. oficijal; Jos. Kunaver, mestni tehn. uradnik; Rud. Rozman, knjigovodja; kot pregledovalca računov: Iv. Mejač, trgovec; Henrik Lindtner, dež. knjigovodja.

Pri slučajnostih je priporočal gosp. Vrabl. naj bi se prirejali skupni izleti. Dr. Tominšek je odgovarjal, da bi to povzročalo pač težave, vendar bo pa odbor, da pridobi mladega naraščaja, skušal prirediti take izlete v najbližjo okolico.

Nato se je občni zbor zaključil.

Novoizvoljeni odbor se je po končanem občnem zboru sledeče konstituiral: predsednik dr. Tominšek, predsednikov namestnik Iv. Macher, tajnik Hauptman, tajnikov namestnik Mlakar, blagajnik Šuštersič, blagajnikov namestnik Skušek, prvi gospodar Korenčan, drugi gospodar Ogorelec.

DALMATINSKI SABOR.

Dalmatinski sabor se sklicuje po Veliki noči. Vlada mu predloži volilnoreformni načrt.

Agro-Merkurjeve manipulacije pred sodiščem.

(Izpred deželnega sodišča.)

V soboto ob 5. uri popoldne je proglasil deželni svetnik Milčinski kot predsednik senata v razpravi proti Agro-Merkurju sledečo

razsodbo:

Abtoženci dr. Gregor Žerjav, Josip Lenarčič, Ivan Rožman in Gabriel Cohen so **krivi** pregreška zoper varnost lastnine v zmislu § 486. kaz. zak., 1. in 3. odstavka splošnega dela; Oton Bayer pa v zmislu § 486. kaz. zak., 1. odstavka splošnega dela, ker so kot člani Agro-Merkurja prišli v konkurz in niso mogli dokazati, da se je to zgodilo brez njihove lastne krivde.

Oprosti se Oton Bayer od obtožbe po § 486. kaz. z., 3. odstavku splošnega dela in Gabriel Cohen od obtožbe po § 1. zakona z dne 25. maja 1883, števil. 78. drž. zak. in hudodelstva nezvestobe v zmislu § 183. kaz. zak.

Obsodijo se

po § 486. kaz. zakona:

Dr. Gregor Žerjav z uporabo §§ 266., 260. b na **4 mesece** navadnega zapor, poostrenega s postom vsak mesec;

Ivan Rožman z uporabo §§ 266., 260. b, na **4 mesece** navadnega zapor, poostrenega s postom in trdim ležiščem vsakih 14 dni.

Oton Bayer z uporabo §§ 266., 260. b na **2 meseca** navadnega zapor, poostrenega s postom vsak mesec;

Gabriel Cohen na **5 mesecev** hudega zapor, poostrenega z enim postom vsak mesec, pri čemer se v šteje 7 tedenski preiskovalni zapor;

Josip Lenarčič z uporabo §§ 266., 260. b na **4 mesece** navadnega zapor, poostrenega z enim postom vsak mesec.

Vsi obtoženci se obsodijo na povračilo stroškov, zahtevki zasebnih udeležencev pa se zavrnejo na civilno pravno pot, ker se še niso ugotovile vsote posameznih zahtevkov.

Razlogi

obsodbe navajajo med drugim: Vzroki, da je prišel Agro-Merkur v konkurz, so pred vsem ti, da se je na nepostaven in nereden način izrabljala kredit od strani Zveze slovenskih zadrug. Načelnstvo ni bilo kos svojim nalogam, ki bi jih moralo izvrševati, nastavljalo pa je tudi osebe, ki ravno tako ni bilo kos svojim nalogam. Oni dogodki, ki so se navajali kot nesreča, pridejo malo v poštev, ker je ta nesreča v zvezi s prekorajenjem delokroga načelnstva. Pasivnosti so si bili v svesti že prej, preden so napovedali konkurz, kar je Cohen tudi sam priznal. Istotako so si bili svesti pasivnosti ljubljanski člani načelnstva že začetkom januarja 1910, kakor tudi pozneje, ko so pustili sestavljati bilance. Le glede Bayerja je mogoče, da se zadnje čase ni subjektivno brigal za poslovanje načelnstva, zato se je tudi oprostil od obtožbe v zmislu 3. odstavka § 486. Istotako se je oprostil Cohen od obtožbe radi onemogočenja eksekucije, ker se mu ni dokazal namen, oškodovati Agro-Merkurja in ker je izkupljeni denar porabil za poplačilo drugih upnikov. Istotako se sodnja ni prepirala, da si je Gabriel Cohen kot upravitelj tržaške podružnice Agro-Merkurja prilastil sledeče zaupane zneske, in sicer: a) znesek 50 kron 74 vin., izročen mu od Angele della Vedova; b) znesek 900 K, vročen mu od trgovca J. Šusteršiča; c) znesek 570 kron, izročen mu od Josipa Comiglia; skupaj 1520 K 74 vin. — Dr. Žerjav in Rožman ne odklanjata krivde kot člana načelnstva, med tem ko jo Lenarčič odklanja. Čudno pa je, da bi Lenarčič ne vedel ničesar o stanju Agro-Merkurja, to bi bilo mogoče le, ako bi nalašč mižal. Lenarčič je vedel o nastopu kmečke posojilnice proti Zvezi slovenskih zadrug, kakor tudi to, da je zveza odpovedala Agro-Merkurju kredit. Sicer je pa Lenarčič kot načelnik Agro-Merkurja zanemarjal vse zakonske določbe, kar je razvidno zlasti iz tega, da je Agro-Merkur posloval brez nadzorstvenega sveta. Lenarčič je tako postopal vzlic opozoritvam od strani raznih oseb. Kar se tiče Bayerja, je omeniti, da Bayer sam priznava, da je po svojem naznanjenem odstopu še nadalje zahajal k Agro-Merkurju. Omeniti pa je, da nalagajo pravila dela vsem članom načelnstva, ki so tudi vsi odgovorni po zakonu, ali se potem udeležujejo poslovanja ali ne. Značilno je, da so se kljub pasivnosti dajala izplačila še 3 dni pred konkurzom, ki je bil odprt dne 15. oktobra. Pri obeh obtožencih se je smatralo za obtežilno, da so pasiva zelo visoka. Za olajšalno pa se je poleg drugega smatralo to, da nekateri še niso bili kaznovani.

Proti razsodbi so vsi obtoženci priglasili ničnostno pritožbo ter vzklic zaradi previsoke kazni.

× × ×

S to razsodbo je kazenska stran tega nesrečnega podjetja končana. Končan in pokopan pa Agro-Merkur še ni, ker se bo vsa zadeva prevladala na civilno pravno pot in se bo še dolgo časa proces vlekel.

Ta proces je bil pa za slovensko združništvo tako poučen in tako značilen, da ne sme noben slovenski zadržar mimo njega iti. Iz posameznih detajlov, ki so prišli na dan pred sodiščem, se da sestaviti zadružna gramatika, kako je treba delati, da se kaka zadruga sigurno prej s sveta spravi in nekaj stotisočev narodnega premoženja zabije. Proces Agro-Merkurja bi bilo dobro, da bi ga nabili na stene vseh zanikrnih in slabo upravljalnih zadrug, da bi stal zadružnim organom vedno pred očmi in jim kazal brezno, v katerem bodo končali zadruga in sami.

Človek bi se kar za glavo prijel, če pomisli, kakšen velikanski nered in zmešnjava je vladala pri tem zavodu. Tudi najmanjša, najbolj primitivna zadružna načela so bila gospodnim pri Agro-Merkurju nepoznana ali bolje, držali se jih niso. Podpisi članov v neredu, knjige v neredu, liste so iz njih trgali, nobenega sejnega zapisnika, par ljudi je skupaj stopilo, pa je bila seja gotova, brez papirja in svinčnika! Posojila so vsi dajali kar tako pod roko, brez formalnih predpisov, brez sklepev odbornikov, kakor bi se šlo za par grošev. Tako so bili gospodje sami sebi upniki in dolžniki, kapitalisti in obnem berači, gospodje in hlapci.

15 tisoč kron lastnega premoženja so imeli, jemali pa na ta posojila na stotisoče od posojilnic! Važnih izjav in papirjev, ki bi utegnili načelnstvo denarno obremeniti, ni nikjer. So jih kar enostavno proč zmetali. Za načelnika kočevske posojilnice so napravili moža, ki Kočevja še videl ni. Načelnik Agro-Merkurja se je brigal za zavod tako, kakor bi bil ta zavod za prodajanje orehovitih lupin. Ves Agro-Merkur ni bil drugega kakor fikcija, kup števil, dolga, žlindre in pokvarjene moke.

Agro-Merkur je bil zadružno podjetje, vodilo se je pa popolnoma v kapitalističnih principih. Nema človeka ni bilo zraven, ki bi mel nekaj srca in premislil, da odvisi od dobrega ali pa slabega razvoja te stvari srca in propast mnogih. Enemu ni prišlo na misel, kako pridejo popolnoma nedolžni člani in prizadeti ljudje do tega, da bodo s špekulanti vred pomandrani in uničeni pod plazom dolgov, ki se je usul na celo podjetje.

Agro-Merkur je bil kupčijski zavod, vodili so ga pa ljudje, ki niso imeli pojma o velikih kupčijah, da ne govorimo o komercialni sposobnosti! Ni čuda, če so jih dobili potem židi pod se.

Agro-Merkur je bil narodno-gospodarsko podjetje. Koristil ni seveda nikomur, ne narodu, ne gospodarstvu. Danes leži pod njim nešteto žrtev in pa par zmernih in nadarjenih ljudi, ki bi lahko v slovenski javnosti nekaj veljali. Tragična usoda!

In slednjič! Zavod je bil politično podjetje. Kolikokrat so morale posojilnice in zadruge, včlanjene pri Zadružni zvezi, slišati od liberalnih politikov očitjanje, da so politični otroci. Agro-Merkur je naravnost klasična priča, kako posega politika narodno-napredne stranke silno občutno v vse zadružništvo, zbrano v Zvezi slovenskih zadrug.

Agro-Merkur je bil ustanovljen iz konkurence proti Gospodarski zvezi. Financirala ga je Zveza slovenskih zadrug. Ampak politika je hotela drugače. Ljubljanski trgovci, steber narodno-napredne stranke, je pritisnil, pritisnil je tudi izvrševalni odbor stranke in že takrat je bil zapisan Agro-Merkur med mrličje.

Kako kruto se v politiki vse maščuje! Liberalna stranka in dr. Tavčar sta bila krvav boj proti gospodarski organizaciji našega kmeta. Dr. Tavčar je ropotal na Dunaju v zbornici, »da podpira poljedelsko ministrstvo očino goljufijo«, ker je dalo slovenskim zadrugam par kron podpore. Zadruga so imenovali »skandalov vseh skandalov«, »sleparjenje«, »kamilični čaj za slovenskega kmeta«, »organizirano sleparstvo«. Trobili so boj na nož na »klerikalno posojilništvo«, prorokovali polom in pozivali vlado, naj zadruga zatira. Ker pa ni šlo drugače, so ustanovili liberalni očetje lastne zadruga, naperjene proti kmečkim. Ena teh je bil Agro-Merkur.

Pretekli dnevi pa smo videli načelnika liberalne stranke dr. Tavcarja,

kako je kopal z lopato v roki jamo Agro-Merkurju, enemu največjih liberalnih zavodov. On, ki je rohnel nad našo organizacijo, »češ da naš kmet od nje crka«, je bil priča smrtnih bolečin Agro-Merkurja. Sam mu je dal srčni sunek, da je prej izdahnil.

Ta žalostni dogodek je tudi velik memento za slovenske zadruga, ki so v rokah narodno-napredne stranke. Stranka je namreč igrala pri tem nad vse žalostno vlogo. Namesto da bi zavod rešila, ga je sama ubila in še z veseljem, kakor bi šli na »ohcet«. Kako lahko bi Lenarčič, ki ima nad poldrug milijon premoženja, vrgele na mizo nekaj tisočev, pa bi bila stvar rešena. Koliko liberalnih denarnih mogotcev je, ki bi se jim čisto nič ne poznalo, če bi nekaj tisočev v ta namen žrtvovali. Niso se našli! Takih mož v liberalni stranki ni. Brez požrtvovalnosti pa nobeno zadružništvo ne gre. Liberalizem je nesposoben za altruistično delovanje.

Sicer je pa propad »Agro-Merkurja nesreča, ne majhna nesreča. Nazadnje je vsak revež, kdor je tepen, naj bo že politik ali ne. Politične škode liberalna stranka seveda ne bo čutila, ker je vrlega Lenarčiča in dr. Žerjava že zdavnaj s krova. Pač pa bodo čutili to katastrofo mnogi in mnogi, ki so prišli čisto po nedolžnem zraven.

Za zadružništvo je pa Agro-Merkur velikanska šola, grenka, ampak silno poučna. Še bo ta proces pomagal, da bo vsaka slovenska zadruga svojo nalogo resno in korektno vzela, napisemo že danes na zadružnem polju v narodno-gospodarsko knjigo velik plus.

PARLAMENTARIZACIJA HRVATSKE VLADE.

Govori se, da se parlamentarizacija hrvatske vlade v teh dneh izvede. Podban bi bil pl. Nikolić (Srb), pravosodje dobi Badaj, Tropsch obdrži kultus, Mažuranić se imenuje za šefa narodnogospodarskega oddelka.

RUSKA MORNARICA.

Tudi ruska mornarica se hitro dviga. Štirje dreadnoughti — dozdam ni Rusija še nobenega imela — so že v morje spuščeni. Letošnje jesen se bodo uvrstili v eskadro. Prihodnje leto bo Rusija v Baltiškem morju razpolagala z osmimi dreadnoughti in štiri napoldreadnoughti.

POIZKUSNA MOBILIZACIJA V RUSIJI SE JE ZAČELA.

Poizkusna mobilizacija se je začela 2. t. mes. po celem carstvu. Od povsod prihajajo v velikih masah rezervisti. Do 15. aprila se bo v evropski Rusiji mobiliziralo 510.000 rezervistov. Vaj bodo trajale od 14 dni do štiri tedne.

ITALIJA IN AVSTRIJA.

»Corriere della Sera« pravi glede težnje Avstrije priti v posest Lovčena, da imajo Lahi in Slovani (Srbi) skupen interes, da se Avstrija ne polasti ne Lovčena ne Albanije, ker mora Balkan ostati kakršen je; najmanj pa sme priti v odvisnost od Avstrije. To je trdna volja Italije. — To gotovo niso prijateljska čustva.

Anketa o bodoči sezoni slovenskega gledališča.

Gledališka komisija ljubljanskega občinskega sveta je za preteklo soboto sklicala na magistrat anketo, na kateri naj bi se obravnavalo o bodoči sezoni slovenskega gledališča. Predsedoval je enketa občinski svetnik Etb. Kristan, ki je povedal, da je mestna subvencija gledališču izčrpana za celo leto 1914. Gledališka komisija je izročila deželnemu glavarju peticijo na deželni zbor, deželni glavar pa je rekel deputaciji, da bi tako vlogo moral podpisati kak poslanec; svetoval pa je deputaciji, naj naslovi peticijo na deželni odbor ter je obljubil, da jo potem iz svoje oblasti izroči deželnemu zboru, češ, da deželni odbor sam ni kompetenten, da jo reši. Deputacija je nato izročila deželnemu glavarju peticijo, naslovljeno na deželni odbor, iz poročil o sejah deželnega zbora pa ni razvidno, da bi bila peticija deželnemu zboru izročena. Nato se je mestna gledališka komisija še enkrat posvetovala, kaj storiti. Sklenila je sklicati anketo in na anketo povabiti tudi deželni odbor, ker s samim dopisovanjem je težko doseči sporazum. Deželni odbor pa je sklenil, da ni v stanju, udeležiti se ankete. Kaj definitivnega danes torej ne moremo ukreniti.

Za Etbinom Kristanom je govoril občinski svetnik Pustoslemšek, češ, da je sedaj rešitev nemogoča. Imamo dva faktorja: mestno občino, ki daje velike vsote in deželni odbor, ki je vsako podporo odklonil, ki za gledali-

šče nič ne da in ki stoji na direktno srankarskem slišču. Sporazum je nemogoče, naprej se ne more. Vse onemogočuje tudi to, ker so finančna sredstva popolnoma izčrpana. od 31. marca l. l. do danes je občina dala za gledališče čez 60.000 kron. Najboljše je slovensko gledališče opustiti za eno ali dve leti.

Za klub občinskih svetnikov S. L. S. je izjavil Ivan Stefe: Naš klub je že lani vneto posredoval, da se vsaj nekaj rešilo in tudi letos stoji na tem, da se slovensko gledališče mora rešiti, in sicer ne za silo, ampak definitivno. Z ropotanjem in sumničanjem drug drugega bo pa težko doseči sporazum. Tako je n. pr. popolnoma nepotrebna in neresnična trditve, da deželni odbor nič ne prispeva. Deželni odbor vzdržuje gledališko poslopje, v katerem je založen velik kapital. Že to znaša toliko podpore kot znaša mestna podpora, povrh se bo pa moralo slabo gledališko poslopje sedaj temeljito popraviti in to bo tudi velik izdatek. Če se pravi, da deželni odbor in mestna občina ne zaupata drug drugemu, tedaj poiščimo tretji faktor, ki naj stoji med obema. In do takega bi lahko oba: deželni odbor in mestna občina imela zaupanje. To je gledališki ravatelj, strokovnjak, za kakršnega poznamo g. Borštnika, na katerega naj se gledališka komisija obrne, pod katerimi pogoji bi on prevzel vodstvo. Borštnik naj bi potem sam skrbel, koga angažira za prihodnjo sezono. Morda bi se dala napraviti tudi zveza med ljubljanskim in tržaškim slovenskim gledališčem. Borštnik za letošnjo sezono ni dobil za dramo več subvencije kot 10.000 K, vsa mestna gledališka podpora za letošnjo sezono je znašala 31.000 kron, več tudi za prihodnjo sezono ne bi veljalo, če se je pa dalo kaj za prejšnje dolgove, bi to pri računu za letošnjo sezono ne smelo priti v poštev. Najprej rešimo vprašanje slovenske drame, potem pride šele opera na vrsto.

Nato se je oglasil občinski svetnik Reisner, ki podpira Pustoslemška. Že radi igralcev ne sme gledališka komisija napraviti nobenega koraka več. Gledališka komisija je pred letošnjo sezono v toliko rešila gledališko osobje, da zadnji trenutek ni ostalo na cesti, sedaj pa ne more dati več upanja, da čakajo igralci na nekaj negotovega. Najbolje je, da slovensko gledališče zaspi za nekaj časa. Gledališka komisija je napravila svoje in naj se sedaj razide.

Etbin Kristan je nato rekel, da se mora najprej določiti, ali imamo v gledališču sploh kako pravico ali ne. Od deželnega odbora ni še odgovora, ali in na kak način je sploh voljan omogočiti sezono. Dokler občina tega zagotovila nima, ne more gledališka komisija napraviti nobenega koraka. Komisija je vse storila in je imela tudi nekoliko širši horizont, kot ga ji je pripisoval prof. Reisner. Storila je vse, da bi se koncem ene sezone pričelo z delom za drugo sezono. S 1. oktobr. nikdo ne bo mogel otvoriti gledališča, če ne bo prej imel angažiranega osobja in naštudiran repertoar. Če pride Borštnik 1. oktobra, da mora igrati 8. oktobra, mu bo to nemogoče, ker v takem času še garderobe ne bo mogel pregledati. Govornik hvali bivšo »slovensko« opero, češ, da je bila posebno pod Talichom boljša kot »hrvaška«. Gledališče je tudi deželi potrebno, ker dobro gledališče bi bilo vzorno tudi za odre na deželi. Gledališka komisija naj sedaj naznani občinskemu svetu, da je dovršila svojo nalogo.

Dr. Ilešič: Mora se konec napraviti. Mi smo delo izvrševali, dokler smo ga mogli. Naj bolje je, da deželni odbor izve, da se je gledališka komisija razšla, potem pride vsa dolžnost na deželni odbor in potem pride na vrsto ono z Borštnikom ali s kom drugim. Deželni odbor bo moral kaj ukreniti, ko bo videl, da gledališke komisije ni več.

Zupan dr. Tavčar je izjavil, da je za to, da se gledališka komisija razide, ker za vzdrževanje slovenskega gledališča ni več tiste podlage kot je bila doslej. On nima denarja. Prizna, da je tudi dežela prispevala. (Pustoslemšek ogovarja.) Zupan: Ne da se tajiti, da je gledališče za deželo pasivna točka, ki nič ne da, so samo teoretični prepri. Tisto, kar je bilo za leto 1914. namenjeno za slovensko gledališče, je do zadnjega vinarja porabljeno. Za leto 1914. ne more biti v mestnih sredstvih niti vinarja nakazati za gledališče. Krpati se več ne sme. Gledališču je doslej dajala na leto mestna občina 31.000 K. Odslej bo mogoče vzdržati gledališče le, če dežela da 15.500 K in mesto 15.500 K. Po Veliki noči pride deželni zbor skupaj, pa naj se to takrat kako reši. Mestna občina bi bila pripravljena dati za leto 1915. podpre 15.500 K. Dežela pa doslej stoji na slišču, da da poslopje, druge subvencije pa naj da občina.

Občinski svetnik Lilleg: Komisija naj bi se ne razšla, naj se prej izvrši zasedanje deželnega zbora.

Občinski svetnik Stefe: Igralcem komisija lahko naznani, da nima upanja na ugodno rešitev in da naj se na prihodnjo sezono nikar ne zanašajo, ni pa še treba, da bi se komisija razšla, ker bo morda vendar imela še kaj dela.

Dr. Ilešič se še enkrat izjavi za razpust komisije s stališča Pustoslemškovega.

Občinski svetnik Kristan: Glasovala bo komisija sama. Zahvaljujem se gospodom za vdeležbo.

Gledališka komisija je nato imela sejo, v kateri je sklenila, da se za sedaj ne razide, naznanj pa občinskemu svetu, da je za bodočo sezono gledališča storila vse, kar je bilo mogoče, a brez vspeha.

Kaj naj pristavimo k temu poročilu? Iz raznih izjav na anketi se vidi, da je, če slovensko gledališče zaspi, to zlasti pripisovati temu, da so sredstva mesta tako zelo izčrpana, da ne more več izplačevati dosedanje subvencije. Mesto odklanja za slovensko gledališče prispevek 31.000 K na leto, kakor jih je doslej vedno in še v e č plačevalo. Mestna občina hoče plačati samo 15.500 kron, ostalo: vzdržavanje poslopja, tehnično osebje in podporo naj bi vse prevzela železa. Dobro gledališče pa barantija na tak način onemogočuje. Dalo bi se morda govoriti o deželni podpori gledališkemu ravnatelju poleg dosedanje mestne podpore. To je naše stališče, kako je pa ono deželnega odbora, pa ne vemo. Želimo vsekakor, da bi v korist kulturnemu zvanju, katero bi moralo imeti slovensko gledališče v Ljubljani, deželni odbor našel pot, da se zadeva takoj pravično in razumno reši in da dobimo dobro gledališče. Škoda bi bila z narodnega in kulturnega stališča, ako bi bila prihodnja gledališka sezona onemogočena.

Oni, ki sanjajo o slovenski domači operi, — slovensko kot tako nikdar še imeli nismo in je popolnoma izključena, — so po besedah dr. Tavčarja padli iz svojih oblakov. Za dobro domačo opero bi bile potrebne še mnogo večje subvencije, kakor je pa bila dosedanja letna mestna podpora in težko bi se dobila vsota, katero je za opero mesto in gledališče moralo dajati »Slovenski Filharmoniji«. Rešimo torej najprej slovensko dramo, z opero pa se bomo, če jo bomo hoteli imeti, pač morali zadovoljiti s hrvaško opero, ki je ravno tako češko-hrvaško-poljsko-slovenska, kakor je bila »slovenska« opera za Talicha.

Dnevne novice.

+ Belokranjska železnica. 4. t. m. popoldne je došel v Črnomelj prvi vlak za razdeljevanje materiala. Vlak, katerega je vodil gradbeni vodja višji državni stavbeni svetnik Opitz, je na kolodvoru mnogoštevilno zbrano občinstvo navdušeno pozdravilo. Med vožnjo po Beli krajini, od Semiča do Črnomlja, se je ob enem s tem vlakom prvič preizkusila 48 m dolga železna konstrukcija otaviškega viadukta, o čemer je znašlo elastično znižanje samo 6 mm (dovoljenih 20 mm), trajno pa pol milimetra. Tekom tega tedna se bo na progi Ljubljana-Rudolfovo vršila komisija za napravo zavor, tako da se bo pospešena vožnja osebnih vlakov tudi na tej progi pomaknila v neposredno bližino.

+ Labi in pravna fakulteta. Novica, da misli vlada na ustanovitve fakultete naredbenim putem, je izšla iz laškega tabora. Resnica je pa — kakor smo izvedeli iz najsolidnejšega vira — le ta, da Labi želijo to, kar podtikajo vladi. V resnici vlada niti od daleč ne misli na ustanovitve fakultete naredbenim putem, ker dobro ve, da bi tu našla na velike težkoče, zlasti od nemške strani. Kajti ustanovitev visoke šole naredbenim putem — naj si bo s § 14. ali brez njega — bi bila pre-judic, iz katerega bi se pozneje enkrat lahko izvajale razne nepreračunljive posledice. Skratka: kakor stvari danes stoji, bodo Labi že morali še nekoliko potrpeti.

+ Dr. Šusteršič in laška pravna fakulteta. Nekateri dunajski, graški in tudi drugi listi so prinesli vest, da je deželni glavar dr. Šusteršič v svojem zadnjem razgovoru z ministrskim predsednikom grofom Stürgkhom temu izjavil, da bi bilo ustanovljenje laške pravne fakultete po § 14. za Slovence »casus belli« (»ein Kriegsfall«). Temu nasproti nas naproša g. dr. Šusteršič, naj konstatujemo, da take izjave že zato ni izustil, ker ni bilo niti najmanjšega povoda za oddajanje takih izjav.

+ Kje so našla? Da se socialna demokracija čimdalje bolj odtujuje delavskemu in demokratičnemu značaju, kažejo razni pojavi. Da bi pa ta stranka naravnost zatajila načelo enakopravno-

sti, tega si dozdaj še nismo mislili. Toda zgodilo se je tako: V četrtek dne 2. aprila t. l. je pri razpravi socialnega zavarovanja v odseku socialna demokracija nastopila in glasovala za predlog nemške »Gemeinbürgerschaft«, da se za podjetnike vpelje pluralna volilna pravica v odbore nezgodnih zavarovalnic. Torej vsak podjetnik naj bi imel toliko glasov, kolikor ima delavcev. S tem bi bili seveda najbolj udarjeni mali obrtniki, ki bi v dotični kategoriji nikdar ne mogli priti do veljave. Ta predlog, ki je bil z glasovi nemških socialistnih demokratov sprejet, je v prvi vrsti naperjen proti Slovanom, ker je možno, da jih kot male podjetnike veliki nemški kapitalizem pregasuje. Ta grda igra socialistnih demokratov pri tako važnem zakonu kaže jasno, koliko je socialna demokracija v resnici socialna in koliko demokracična. Na povelje kakega Lichta vrže našla v koš in se udinja kot ponižna dekla nemškemu šovinizmu. In s to socialno demokracijo maršira v eni vrsti seveda tudi jugoslovanska socialna demokracija.

+ »Jugoslavija«. Slovensko-hrvatsko-srbska akademična omladina v Pragi (društvo Adrija, Ilirija, Hrvat in Sumadija) se je združila v jugoslovansko nacionalistično »Jugoslavijo«. Organizirati hoče na tej podlagi vse jugoslovansko dijaštvo. Program ji je »popolnoma nacionalno ujedinjenje« Slovencev, Hrvatov in Srbov. Slovenci, Hrvati in Srbi, pravi v oklicu, so en narod, to je fakt, dokler znanost ne dokaže nasprotnega; če pa znanost nasprotno dokaže, pa hočejo postati en narod. Vodilne ideje so ji: v politiki radikalen demokratizem s suvereniteto naroda v državi; v kulturnem oziru popolna svoboda delovanja, ki jo omejuje le pravna dolžnost, da posameznik podredi sebe celoti in žrtvuje svoje sile ideji »Svoboda vseh« »pedsodkov«, z »nezlomljenim radikalizmom« hoče iti ta omladina za svojim ciljem: »željna herojskih del ne pozna strahu«. Glasilo ji bo nov list »Jugoslavija«, ki bo izhajal v Pragi. Za slovensko omladino je podpisal oklic J. H. Zorman. Stališče slovenskega ljudstva in njega dijaštva nasproti temu nacionalističnemu gibanju smo označili v uvodniku. Sicer je pa naše dijaštvo že samo umelo, da tako gibanje s svobodomiselnimi frazami o radikalnem demokratizmu in absolutni svobodi ne črpa življenja in moči iz naših idej. Naše akademično društvo v Pragi, »Dan«, gre preko tega gibanja naprej za svojimi krščanskimi narodnimi ideali in z njim bo šla vsa slovenska in hrvaška katoliška akademična omladina in vse naše ljudstvo!

+ Domoljuben čin kranjske industrijske družbe. Kranjska industrijska družba je sklenila na svojem zadnjem občnem zboru, da prenese svoj sedež iz Ljubljane na Dunaj. Posledica te preselitve bi bila, da bi plačevala ta Kranjska delniška družba večji del pridobnine in doklad na Dunaju in le manjši del na Kranjskem. Ker so pa dunajske doklade manjše kot kranjske in ljubljanske, se misli imenovana družba odtegniti primernim dajatvam za javne potrebe kranjske dežele. To je račun židov, ki gospodarijo v kranjski industrijski družbi. Če se ta čin družbi posreči, bo udarjena v prvi vrsti Ljubljana, ki potem ne dobi niti vinarija več mestne doklade od tega podjetja. Oškodovana bo pa seveda tudi dežela, ker se potem prepise družbi le majhen del pridobnine na Kranjskem in se bo tedaj razmeroma tudi zmanjšala tozadevna deželna doklada. Tako vsaj družba računa. Pa se bo utegnila zelo zmotiti. Kajti na ta način utegne le prisiliti kranjski dež. zbor, da sklene za leto 1915. še novo diferenciranje v dokladah: **izdatno višjo doklado za tista industrijalna podjetja, ki imajo svoj sedež izven kranjske dežele.** Potem se lahko zahvalijo vsa ta podjetja pri — kranjski industrijski družbi za novo breme! Je pa res čudno početje od družbe, ki ima svoja podjetja na Kranjskem. Tukaj dela svoje bogate, dobičkanosne kupčije, se poslužuje v bogati meri vseh deželnih naprav — a noče plačati doklad tej deželi, temveč jih raje da popolnoma tuji deželi, v kateri nima niti enega podjetja, ne ene tovarne, ne enega delavca! Po duhu zakona to niti dopustno ni. Naravni sedež industrijalnega podjetja je tam, koder je podjetje in nikjer drugod. Zato noben zakon ne sili vlade, da odobri tako nenaravno spremembo pravil.

+ Pogreb g. dekana Mh. Terčka v Šmariji pri Ljubljani je bil včeraj velikanski. Zbrala se je ogromna množica ljudstva, prihitali so znanci pokojnika tudi iz raznih krajev, kjer je prejel služboval. Cerkveni govor je imel dr. L. a m p e, sprevod je vodil kanonik K a j d i ž, ob asistenci kakih 30 duhovnikov. Po-

greba so se udeležila razna društva, Orli, gasilno društvo itd. Pogreb je pokazal, kako silno priljubljen je bil rajni daleč naokoli.

+ Pavšlar je poslal v »Narod« neko »Poslano«, ki mgolgi samih neresnic. Ali misli Pavšlar s takimi članki sodnike prepričati, da ima on prav? Bilo bi odveč, da bi se podrobno pečali z zavračanjem Pavšlarjevih fantazij. Pribiti pa moramo eno: Ko je dr. Lampe v deželnem zboru natančno na podlagi pisanih dokumentov pojanjeval Pavšlarjevo zadevo, je dr. Tavčar klical, da tega ni treba, ker itak noben človek ne verjame, da je res dežela dolžna Pavšlarju kaj plačati. Vsi liberalni poslanci so bili takrat v deželnem zboru prepričani, da so Pavšlarjeve zahteve brez pravne podlage. V »Narodu« pa priobčejejo Pavšlarjeve članke, in odgovorni urednik »Narodov« je deželni poslanec dr. Ravnihar! To je politika!

+ »Ungaro-Americana«. »Narodno Jedinstvo« poroča, da ogrska vlada namerava izseljevanje vzeti sama v roke. Odpovedala bo koncesije vsem izseljeniškim društvom in osnovala »privatno podjetje ogrske države«, ki bi razpolagalo s 6 do 8 parobrodov. Tako bi država imela od izseljevanja dobiček. Društvo bi se imenovalo »Ungaro-Americana«. Za Hrvatsko bi pomenila ta stvar v državnoopravnem oziru zopet veliko nevarnost. Ogrska hoče namreč izseljeništvu in vse, kar je z njim v zvezi, proglasiti kot »skupno« zadevo, bo v hrvaškem Primorju ustanovila svoja parobrodna podjetja, novo parobrodno društvo bi seveda nastavljal samo Madjare in imelo madjarski službeni jezik.

+ Vič. gospod Jurij Karlin, bivši župnik v Sorci, sedaj v pokouju v Škofji Loki, je nevarno obolen in se priporoča svojim č. gospodom duhovnim s bratom v molitve.

+ Dr. Mandić je, kakor poročajo listi iz Budimpešte, iz vrhovnega odbora stranke prava izstopil, ker, kakor se to motivira, po službeni prisegi ne more biti član nobene politične stranke.

+ Laška univerza v Trstu in srbski glasovi. Belgrajski »Trgovski glasnik« glasilo srbskega trgovstva, pozivlje na dijakov v Trstu poziv jugoslovanskih dijakov v Trstu in izraža željo in upanje, da ne bo v avstrijskem državnem zboru noben slovenski poslanec glasoval za otvoritev te fakultete.

+ Petsto avstrijskih častnikov umirovljenih? Kakor poroča »Reichspost«, je vojna uprava pozvala nad 500 častnikov, pripadajočih večinoma generalnemu štabu, in generalov, da zaprosijo za umirovljenje. Vojna uprava se hoče iznebiti starejših oseb v višjih vojaških službah in popraviti, kar se je zagežilo s premajhno pazljivostjo pri imenovanju častnikov na bolj odgovorna mesta. Med pozvanci se nahajajo tudi generali s samo 32 leti vojaške službe.

— Na slovenske zdravnike se je obrnil g. Makso Detiček od trgovskega muzeja v Podgorici (Črnagora) potem g. dr. Srnceva v Celju, če bi se našel med njimi kak kompetent za razpisano službo zdravstvenega referenta v Cetinju. Mesto je zelo dobro dotirano in stalno. Interesenti naj se javijo primariju dr. Gregoriču, ki jim bo podal potrebne podatke.

— Umrl je v Mengšu dne 4. t. m. Ludovik Holzer, tovarnar slamnikov, v 42. letu starosti.

— Imenovanja. Deželno - vladni koncipist Ludovik Klopčič pri okrajnem glavarstvu v Postojni je dodeljen k ravnateljstvu državnih železnic na Dunaju, namesto njega pa je dodeljen k okrajnemu glavarstvu v Postojni deželnovladni konceptni praktikant Miroslov Senekovič.

— Poštni ravnatelj v Zadru, Ivan Tichy, je imenovan za dvornega svetnika.

— Velik požar. V soboto ponoči ob 1. uri je nastal požar v Londolu, župnija Hrenovite, ki je upepelil sedmim posestnikom njih domovanje. Do 12. ure so še ondi čuli, ker so se nekateri mladeniči odpravljali v Trst na nabor. Zanetila je najbrže zlobna roka. Da ni pihal ravno nasproten veter, bi bila pogorela gotovo cela vas, tako pa le poslopja nad cesto v kotu nad znano Babistovo gostilno. Škoda je velika — pred največjim delom spomladanskim.

— Utopil je v potoku ob Drenovem griču, občina Vrhnika, 69 let stari Jožef Hren iz Verda. Iznihil je že v ponedeljek, a našli so ga utopljenega v četrtek dne 2. aprila. Pokojnik je bil strasten žganjepivec.

— V prodajalni katoliškega tiskovnega društva (prej H. Ničman) so ravnokar izšle nove, krasne obhajilne podobice in slike. Cena malim podobicam: 3, 4, 8 vin., večjim slikam: 10, 20 in 30 vin. Župnim uradom se ob enem sporoča, da se dobe tam leseni lepi kipi vstalega Zveličarja v velikosti 60 in 70 cm.

Primorske vesti.

p »Jugoslavija«. Ta najnovejši slovenski dnevnik je v soboto vsled »neodstranljivih razmer« prenehal izhajati. Pravi, da pride čez nekaj tednov v povečani obliki zopet na svetlo.

p **Buren socialno demokraški shod v Trstu.** Včeraj je sklicala socialna demokratska stranka v Trstu shod, na katerem je protestirala proti slabemu občinskemu solstvu in proti temu, da se občina premalo zavzema za brezposelnice. Po shodu je 1200 oseb demonstriralo po trgu Piazza Grande. Policija je demonstrante razgnala in 4 osebe zaprla.

p **Odlikovanje v vojni mornarici.** Cesar je podelil poveljniku vojne luke v Pulju podadmiralu vitezu Chmelarju viteški križec Leopoldovega reda.

p **Zrakoplovci naše vojne mornarice.** Poveljnik vojne luke je izrekel v imenu najvišje službe pohvalo linijskim poročnikom zrakoplovcu Franju Mikuleckiju in Vaclavu Vosečku, ker sta s hidroplanoma vojne mornarice preletela progno Pulj-Tivot (Teodo). Ta v jako laskavih besedah izražena pohvala se je razglasila v dnevnem povelju pristaniškega admirala. Zadnji čas se sploh opaža v vojni mornarici na polju zrakoplovstva jako intenzivno delovanje. Brezdomno bodo zgorajšnjemu uspehu sledili še drugi.

p **Nameravana pekovska stavka.** Pomagači pekovskih mojstrov v Pulju so zahtevali od svojih mojstrov zvišanje plače in skrajšanje delavnega časa, ter obenem zagrozili, da stopijo v stavko, ako bi se njihovim zahtevam ne ustreglo. Pekovski mojstri so zahtevam pomočnikov ustregli in se je stavka preprečila. Brez dvoma tudi ne bo dolgo trajalo, da bodo mojstri povišali cene kruha. Cene kruha so v Pulju že tako visoke in njega velikost že tako skrčena, da bo treba od poklicanih faktorjev resno misliti na remeduro v tej zadevi. Tu bi prišla v prvi vrsti uprava vojne mornarice v poštev, katera je s svojimi pametnimi napravami na konsumnem polju že marsikaj dobrega storila v prid svojih nastavljenecv. Vsak tak korak ima pa to dobro, da upliva posredno tudi na konsumente, kateri ne spadajo v krog vojne mornarice, ker se z napravami vojne mornarice na konsumnem polju paralizirajo nekoliko cene na ostalem trgu.

p **Minister Trnka v Opatiji.** Minister za javna dela dr. Trnka se je odpeljal danes v Opatijo, kjer ostane čez Veliko noč.

p **Odvetniški izpit** je napravil v Trstu dr. Fran Irgolič, odvetniški kandidat v Gorici.

— Dva Nemca v goriškem občinskem zastopu. V zahvalo, da so Nemci glasovali v III. razredu za kamoro, je kamora izvolila v II. razred dva Nemca ravnatelja Jožefa Strabergerja in majorja v pokojju Ludvika Dietricha. Zanimivo: c. kr. avstrijski major kot zaščitnik laške kamore!

p **Smrtna obsodba v Trstu.** Izmed morilcev 65letne Neže Mayer, ki je bila zadavljena v novemburu preteklega leta, je bil v petek vsled krivdoreka porotnikov Bregant obsojen na smrt na večala, njegov pomagač je dobil 7 let težke ječe in Visintin je pa dobil samo deset dni zapora, katero kazen je v preiskovalnem zaporu že prestal. Državni pravdnik je v soglasju sodnega dvora predlagal komaj 23letnega na smrt obsojenega Breganta v pomilostitev.

p **Oproščen** je bil v soboto pred tržaškimi porotniki znani renjokol Garutti, ki je dne 12. januarja l. l. trikrat streljal na svojo ljubico Alojzijo Measso, ki ga ni marala. Garutti je pri tem težko ranil Measso in ji za vedno pokvaril levo oko. Hotel je tudi sebe ustreliti, pa je ostal samo ranjen.

p **Detomora** obdolžena Neža Leban je bila od goriške porote oproščena.

p **Laški dekliški licej v Pulju** je dobil pravico javnosti.

p **Flottenvereinova** podružnica v Gorici šteje 30.000 članov.

p **Vohuna,** baje v prilog Avstriji, so karabinjeri zaprli v bližini Čedada. Piše se Angelo Digallo.

Vojaški zračni polet iz Pulja v Kotor. Mornariška aeroplana c. in kr. vojne mornarice E 17 (pilot mornariški poročnik Wosecek) in E 16 (pilot mornariški poročnik Mikulecky) sta 2. t. m. odletela iz Pulja in došla popoldne v Kotor.

Ljubljanske novice.

— Velikonočne razglednice »Slov. Straže« prodajajo v Ljubljani naslednji: Prodajalna Katol. tiskovnega društva (Ničman), Fran Soukal (Pred škofijo), Ana Škulj (Pöljanska cesta), Ana Janežič (Sv. Florijana ulica), Hinko

Sevar (Sv. Jakoba trg), Trafiki Blaž in Strkovič (Dunajska cesta), Ivana Pichler (Kongresni trg), Ivan Podboj (Sv. Petra cesta).

Ij **Umrli** je v Eggenburgu pri Gradcu Albin Achtschin st., bivši ključavničarski mojster, lastnik zlatega zasluznega križca, v 71. letu starosti.

Ij **Občni zbor tiskarjev na Kranjskem** se je vršil včeraj dopoldne v mestnem domu. Prišlo je na občni zbor komaj polovico članov in ob prvo določeni uri sploh ni bil sklepčen. Predsednik Werzak je otvoril in vodil občni zbor. Iz tiskanega poročila posnameemo, da je imelo društvo v preteklem letu 181 članov, 17.173 K dohodkov in 21.110 K stroškov, torej 3936 K primanjkljaja. Volitve so se vršile vsled terorizma odborovega po vsklikih. Izvoljeni so tisti, ki jih je predlagal odbor in so po veliki večini soc. dem. kolovodje. Werzak je zagovarjal organizacijo, češ da je nestrankarska, ni pa povedal, da je dala letos tiskarska organizacija na Kranjskem 400 kron »Zarji«, ker sicer bi bila »Zarja« že preje zmrznila. Tudi »Vzajemnost« je dobila 100 K tiskarskega denarja in to je gotovo strankarsko. Tudi je Reifmüller kot predsednik tiskarske zveze na Dunaju posodil 100.000 K tiskarskega denarja soc. dem. »Arbeiter Zeitung«, ki je soc. demokratsko vodilno glasilo v Avstriji. Sploh tiskarsko društvo od dne do dne jasneje kaže, da mu ni toliko za strokovno organizacijo, pač pa da je filijalka soc. demokratske stranke. In v tem znamenju so se vršile včerajšnje volitve v odbor. Zvedeli smo pa tudi nekaj, da so voditelji letošnjega mezdnege boja varali tiskarje, češ da je denarja dovolj za stavko, res pa je, da je bila stavka na upanje in da sili sedaj vodstvo na to, da se v pokritje tega dolga zvišajo prispevki, in sicer od vsake zaslužene krone naj se plača tedensko po 2 vinarja. Kje da je pa denar, ki so ga vplačali tiskarski uslužbenci za mezdni boj, o tem noben tiskar, ki plačuje, ne ve. Ni ga! Udeležba je včeraj jasno pokazala, da tiskarji nočejo več za svojo organizacijo, ki je čedalje bolj rdeča in da jih edinole neznošen terorizem drži še pri organizaciji. Morda bi ne bilo napačno, da bi se tisti tiskarji, ki jim je v prvi vrsti na resni organizaciji, organizirali v »Jugoslovanski strokovni zvezi«. To bi bilo najbolj pametno, ker bi s tem pokazali, da nočejo hlapčevati socialni demokraciji.

Ij **Slovenska umetniška razstava**. Umetniki, ki se žele udeležiti razstave, naj prijavi svoja dela najkasneje do 25. aprila R. Jakopiču, Ljubljana, Turjaški trg 2, kjer se dobe tudi prijavniki. Na podlagi prijavljenih umotvorov se določa rok za vpošiljatev, oziroma za otvoritev razstave.

Ij **Umrli** so v Ljubljani: Franc Munda, zasebnik, 25 let. — Tomaž Boštele, bivši rudar, 84 let. — Josip Orehovec, rejnec, 1 leto. — Josip Zvanut, sin poštnege ekspedijenta, 20 dni. — Gabrijela Frančiška Merkun, narednikova hči, 20 dni. — Ivan Gantar, sodni sluga, 46 let. — Terezija Kolenc, premogarjeva žena, 47 let. — Ivan Kregar, sin tesarskega mojstra, 5 let. — Ana Urbane, mestna uboga, 58 let. — Peter Kastrun, zidar, hiralec, 57 let. — Jurij Prodanovič, črkostavec.

Ij **Shod mesarjev**. Sklicatelj shoda mesarjev g. Josip Kozak nam piše, da se bo na shodu obravnavalo edino o strogo stanovski zadevi: klanje živine po neobrtnikih.

Ij **Slovensko gledališče** je doživelo v soboto pri predstavi na korist igralnega osebja škandal, da se je predstava »Legionarji« morala odpovedati, ker ni bilo občinstva. Včerajšnja beneficna predstava »Nevzdramljivi Izidor« — zadnja predstava v sezoni — je bila dobro obiskana.

Povsod zahtevajte velikonočne razglednice „Slovenske Straže“!

Zadnje vesti.

OBČINSKE VOLITVE V GORICI. Gorica. Pri volitvi za I. razred so dobili kandidati laške liberalne stranke 350 do 397 glasov, slovenski 144 do 149.

MINISTRSKI PREDSEDNIK PRI CESARJU.

Dunaj. Cesar je sprejel ministrskega predsednika v posebni avdijenci.

OBČNI ZBOR »SVOBODNE ŠOLE«.

Dunaj. Včeraj se je tu vršil občni zbor »Svobodne šole«. Referent mestni svetnik Feierle iz Dornbirna na Predarlsem je posebno napadal poslanca Steinwenderja. Socialno demokratski poslanec Glöckel je imel srdit takozvan liberalen govor. Ko je pričel govoriti o novi Ferdinandovi dobi, je bil shod razpuščen. Zborovalci so to vzeli na znanje s psovkami na vlado. Ker zborovalci niso zapustili lokala, je došla policija, ki je dvorano izpraznila. Demonstracije so se nadaljevale na cesti. Aretiranih je osem oseb, ki so se uprle policiji.

DR. SVIHA V PRAGI.

Praga. »Montagsblatt« poroča, da je došel dr. Sviha v Prago.

MLADOČEŠKI STRANKARSKI SHOD.

Praga. Izvršilni odbor mladočeške stranke je sklical strankarski shod, ki zboruje od 15. do 17. majnika v Pragi.

NOVA ODKRITJA O KORUPCIJI V PRAŠKI OBČINSKI UPRAVI.

Praga. »Čas« naznanja, da objavi nove dokaze o korupciji v praški občinski upravi.

RAZBIT SOCIALNODEMOKRAŠKI SHOD.

Praga. V Hromovu je na socialnodemokratskem shodu socialnodemokratski poslanec Aust ostro napadal narodne socialce radi dr. Svihe, kar je narodne socialce tako razljutilo, da so hoteli Austa napasti, vsled česar se je shod razpuštil. Orožniki so dvorano izpraznili. Tudi na cesti so se spopadi nadaljevali.

ZAUPNICA DRŽAVNOZBORSKI DELEGACIJI ČEŠKE AGRARNE STRANKE.

Praga. Izvršilni odbor češke agrarne stranke je češki agrarni državnozborni delegaciji izjavil zaupnico.

NOVA ČEŠKO-NEMŠKA SPRAVNA POGAJANJA.

Praga. »Čas« razpravlja o sedanjem političnem položaju in izjavlja, da se kmalu zopet prične nemško-češka pogajanja. Če se ne doseže sporazum, vlada državni zbor razpusti in razpiše nove volitve.

POROČILA O VSTAJI V EPIRU.

Drač. Iz epirskih pokrajin poročajo albanski uradniki, da se albansko orožništvo ne bori več samo s četaši, marveč tudi s četami, ki so jih sestavili redni grški vojaki, katere da poveljujejo grški častniki. Topničarji so nameščeni pri topovih in strojnih puškah vstašev. Radi grških ojačenj postajajo grški vstaši vedno srčnejši in napadajo tudi večje kraje, ki jih od nizozemskih častnikov vodeni albanski orožniki komaj branijo.

Rim. »Agenzia Stefani« poroča iz Drača: Povelja za mobilizacijo so izdana. Knez Viljem je dobil brzojavke iz vseh ljudskih slojev, ki izražajo ogorčenje radi dogodkov v Epiru. 600 beguncev, ki so došli v Sinanaj ob reki Vojuza, je kneza brzojavno prosilo za pomoč. Potrjuje se, da so vstaši z Arnavti grozovito postopali. Knez je nizozemski kraljici brzojavno čestital, ker se major Rueller tako junaško drži.

»Berolin.« »Vössische Zeitung« poroča z Dunaja: Tukajšnji krogi očitajo Grški, da grške vojne ladje, ki blokirajo Santi Quaranta, ne zabranjujejo izkrcavati vojnega materiala, namenjenega vstašem v Epiru. V Argyrocastro je došlo 700 prostovoljcev iz Macedonije. V Deloinu in Preventiju so ustanovili vojne bolnišnice, ki jih grški zdravniki vodijo.

Rim. Laške torpedovke so odplule v albanske vode.

Frankfurt. V diplomatskih krogih trozveze se očita, da je sedanje prelivanje krvi v Epiru zakrivila tripelententa, ker ni odgovorila na noto Grčije. Angleška in Francoska sta baje svoj odgovor že formulirali, vse pa je ustavila Rusija, da pokaže svojo moč.

ARETACIJA DEBREČINSKEGA ATENTATORJA.

Budimpešta. »Az Est« poroča, da so debrečinskega atentatorja Cataraua v Skoplju zaprli.

LOČITEV ZAKONA V LAŠKI ZBORNICI.

Rim. V zbornici je izjavil Salander, da bo glede ločitve zakona vsak minister glasoval po svojem osebnem prepričanju. On da bo glasoval proti. Zbornica je s 303 proti 122 glasovom izrekla vladi zaupnico.

HOMERULE.

London. V obeh taborih angleške zbornice vlada prepričanje, da nastopi vlada v ulstrski zadevi novo pot. Homerule se predložijo kralju v sankcijo, a se uveljavi kot zakon šele po podrugem letu. V tem se razpišejo nove volitve. Če se pri volitvah izreče večina naroda proti zakonu, kakršen je, ga potem nova vlada izpremeni in prilagodi ulstrskim zahtevam.

STRAH PRED VOHUNSTVOM.

Pariz. V Mars la Touru so nedavno zaprli elegantno oblečenega moža, ker so sumili, da vohuni. Zdej so ga pa izpustili, ker so dognali, da aretovanec ni ne častnik in ne Nemeec, marveec neki posestnik iz okolice Mars la Toura.

PONEVERJENJA NA PETERBURŠKEM GLAVNEM POŠTNEM URADU.

Peterburg. Ob nenadni škontraciji glavnega poštnege urada v Peterburgu so dognali, da so visoki in najvišji uradniki ogoljufali državo za ogromne vsote.

SAMOUMOR ČEŠKEGA UMETNIKA.

Praga. Češki virtuoz z gosli Markuzzi, rojen Pražan, se je v Kijevu ustrelil.

Štrajkali so pretekli petek učiteljski drugi delničarji v Gorici, ker so s prestrogim profesorjem matematike nezadovoljni.

Radium Strapaz-in thanine za vsake vrste perila na novo vpeljane, posebno priporočamo! Več v današnjem inseratu!

Bencin-motor

za 4 konjske sile, rabljen toda dobro ohranjen, dalje transmisije in jermena se po vgodni ceni proda v Sp. Šiški, Kolodvorska ulica št. 181 pri Ljubljani. 1094

1167

Ivan Gašperlin, mestni stražniški podvodja, naznanja v svojem in v imenu svojih otrok **Ivana, Izidorja, Alojzije, Angele, Marije in Maksimilijane** vsem sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da je preminula naša preljuba nepozabna soproga, dobra mati oziroma sestra, teta in svakinja gospa **Marija Gašperlin roj. Blažun**

včeraj 5. aprila ob 1/2 11. uri dopoldne v 48. letu starosti previdna s sv. zakramenti za umirajoče mirno v Gospodu zaspala.

Zemeljski ostanki blage ranjke se bodo v torek, dne 7. aprila ob 4. uri pop. iz hiše žalosti Rožna dolina št. 250, slovesno blagoslovili in prepeljali k večnemu počitku na viški pokopališče.

Svete maše zadušnice se bodo brale v župni farni cerkvi svetega Antona na Viču.

Prosi se tihega sožalja.

Rožna dolina pri Ljubljani dne 6. aprila 1914.

Dr. Alojzij Kraigher in Viki Kraigher naznanjata v svojem in v imenu svojih otrok **Miloša, Dušana, Uroša in Borisa** prežalostno vest, da je umrl njih iskreno ljubljani sin, oziroma brat **Žižo Kraigher** učenc ljudske šole

star 11 let, po kratki mučni bolezni, previden s svetimi zakramenti, v soboto dne 4. aprila ob 1/2 11 zvečer. Pogreb bo v ponedeljek ob 4. polpodne.

Sv. Trojica v Slovenskih goricah, dne 4. aprila 1914. 1166

Brez posebnih naznanil.

Zahvala.

Za vse blage dokaze iskrenega sočutja, povodom bolezni in smrti naše ljubljene matere in tačče, in vsem ki so nam drago mater spremili k večnemu počitku, ter vsem darovalcem krasnih vencev in šopkov, se iskreno zahvaljujeta.

1171 **Ivan in Marija Kramaršič.**
Ljubljana, dne 6. aprila 1914.

Sprejem takoj v stalno delo 1104

2 krojaška pomočnika

Jož. Kikelj, Boh. Bištrica, Gorenjsko.

II. ces. kr. avstrijska razredna loterija.

Velika ugodnost za dobitke. **80.000** dobitkov.
1. glavni dobitek K **300.000**
2. glavni dobitek K **200.000**

2 glavna dobitka	à K 100.000	1 dobitek	K 45.000
2 glavna dobitka	" " 90.000	3 dobitki	" " 40.000
2 glavna dobitka	" " 80.000	4 dobitki	" " 30.000
2 glavna dobitka	" " 70.000	2 dobitka	" " 25.000
1 glavni dobitek	" " 60.000	16 dobitkov	" " 20.000
2 glavna dobitka	" " 50.000	40 dobitkov	" " 10.000

in še mnogo drugih dobitkov.

Poleg tega premija **700.000** K. Skupna vrednost dobitkov **22,268.000** K.

1165 $\frac{1}{1}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{8}$
Cena srečkam K 40— 20— 10— 5—

Naročite takoj pri poslovalnicah c. kr. razredne loterije **Leopold Strauss,** Dunaj I., Heiferstorferstrasse 7.

Domača tvrdka **Modni salon Marija Götzl** Židovska ul. 8
Zunanja naročila obratno 1127 **Velika zaloga damskih in otroških slamnikov v najnovejših oblikah vseh vrst ter športnih čepic** **Popravila se sprejemajo**
Cene brez konkurence Priporočamo domačo solidno tvrdko